

**BỘ GIAO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG NGHIỆP HÀ NỘI**

NGUYỄN THỊ QUỲNH ANH

**GIẢI PHÁP KINH TẾ VÀ QUẢN LÝ MÔI TRƯỜNG
CHO PHÁT TRIỂN NUÔI TRỒNG THỦY SẢN
CÁC HUYỆN PHÍA NAM THÀNH PHỐ HÀ NỘI**

**LUẬN ÁN TIẾN SĨ
CHUYÊN NGÀNH: KINH TẾ PHÁT TRIỂN**

HÀ NỘI, 2014

**BỘ GIAO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG NGHIỆP HÀ NỘI**

NGUYỄN THỊ QUỲNH ANH

**GIẢI PHÁP KINH TẾ VÀ QUẢN LÝ MÔI TRƯỜNG
CHO PHÁT TRIỂN NUÔI TRỒNG THỦY SẢN
CÁC HUYỆN PHÍA NAM THÀNH PHỐ HÀ NỘI**

**CHUYÊN NGÀNH : KINH TẾ PHÁT TRIỂN
MÃ SỐ : 62.31.01.05**

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC:

- 1. PGS.TS. PHẠM VĂN HÙNG**
- 2. PGS.TS. ĐỖ VĂN VIỆN**

HÀ NỘI - 2014

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan rằng số liệu và kết quả nghiên cứu trong Luận án này là trung thực và chưa hề được sử dụng để bảo vệ một học vị nào.

Tôi xin cam đoan rằng mọi sự giúp đỡ cho việc thực hiện Luận án này đã được cảm ơn và trích dẫn trong Luận án đều đã được chỉ rõ nguồn gốc.

Tác giả

Nguyễn Thị Quỳnh Anh

LỜI CẢM ƠN

Trong thời gian thực hiện đề tài "Giải pháp kinh tế và quản lý môi trường cho phát triển nuôi trồng thủy sản các huyện phía Nam thành phố Hà Nội" tôi đã nhận được sự giúp đỡ, hướng dẫn, chỉ bảo tận tình của các thầy cô giáo Khoa Kinh tế và PTNT, Trường Đại học Nông nghiệp Hà Nội, một số cơ quan, ban ngành, các cán bộ, đồng nghiệp và bè bạn, nhờ đó Luận án của tôi đã hoàn thành.

Tôi xin chân thành cảm ơn tập thể giáo viên hướng dẫn PGS TS Phạm Văn Hùng và PGS TS Đỗ Văn Viện đã giúp đỡ tôi rất tận tình, chu đáo, kịp thời về chuyên môn trong quá trình thực hiện đề tài.

Tôi xin chân thành cảm ơn các cơ quan, ban ngành của thành phố Hà Nội, các phòng, ban chức năng của các huyện Chương Mỹ, Thanh Trì, Phú Xuyên và Thường Tín; UBND các xã Đông Mỹ, Tír Hiệp, Tả Thanh Oai (Thanh Trì), Nghiêm Xuyên, Hiền Giang, Tiền Phong (Thường Tín), Chuyên Mỹ, Hoàng Long, Vân Trì (Phú Xuyên), Trung Hòa, Trường Yên và Quảng Bị (Chương Mỹ) và các hộ gia đình đã giúp đỡ tôi trong việc thu thập dữ liệu phục vụ cho nghiên cứu của đề tài này. Lời cảm ơn chân thành cũng xin gửi đến Viện Nghiên cứu Nuôi trồng thủy sản 1, Chi cục Thủy sản Hà Nội, Sở Tài nguyên và Môi trường Hà Nội đã cung cấp và giúp tôi thu thập thông tin.

Xin chân thành cảm ơn các thầy cô, bạn bè và đồng nghiệp đã đóng góp nhiều ý kiến quý giá giúp tôi hoàn thiện Luận án.

Cuối cùng và không thể thiếu, xin cảm ơn gia đình, người thân, những người luôn sát cánh và động viên tôi trong suốt thời gian học tập và nghiên cứu.

Hà Nội, Ngày tháng năm 2014

Tác giả

Nguyễn Thị Quỳnh Anh

MỤC LỤC

Lời cam đoan	ii
Lời cảm ơn	iii
Mục lục	iv
Danh mục từ viết tắt	vii
Danh mục bảng	viii
Danh mục sơ đồ và biểu đồ	x
MỞ ĐẦU	1
1 Tính cấp thiết của đề tài	1
2 Mục tiêu nghiên cứu	2
3 Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	3
4 Đóng góp mới của đề tài	3
CHƯƠNG 1 TỔNG QUAN TÀI LIỆU NGHIÊN CỨU	5
1.1 Cơ sở lý luận về giải pháp kinh tế và quản lý môi trường cho phát triển nuôi trồng thủy sản	5
1.1.1 Phát triển nuôi trồng thủy sản	5
1.1.2 Môi trường nuôi trồng thủy sản	9
1.1.3 Giải pháp kinh tế nhằm bảo vệ môi trường nuôi trồng thủy sản	12
1.1.4 Quản lý môi trường cho phát triển nuôi trồng thủy sản	17
1.1.5 Yếu tố ảnh hưởng đến môi trường nuôi trồng thủy sản	23
1.1.6 Các yếu tố ảnh hưởng đến tình hình thực hiện giải pháp kinh tế và quản lý môi trường cho phát triển nuôi trồng thủy sản	25
1.2 Cơ sở thực tiễn	29
1.2.1 Giải pháp quản lý môi trường nuôi trồng thủy sản trên thế giới	29
1.2.2 Giải pháp quản lý môi trường cho phát triển nuôi trồng thủy sản ở Việt Nam	32
1.2.3 Bài học kinh nghiệm	37
1.2.4 Tổng quan các công trình nghiên cứu có liên quan	38
TÓM TẮT CHƯƠNG 1	40
CHƯƠNG 2 ĐẶC ĐIỂM ĐỊA BÀN VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	42

2.1	Đặc điểm địa bàn nghiên cứu	42
2.1.1	Điều kiện tự nhiên	42
2.1.2	Điều kiện kinh tế - xã hội	44
2.1.3	Thuận lợi và khó khăn	47
2.2	Phương pháp nghiên cứu	48
2.2.1	Phương pháp tiếp cận và khung phân tích	48
2.2.2	Phương pháp thu thập số liệu, thông tin	51
2.2.3	Phương pháp xử lý số liệu	53
2.2.4	Phương pháp phân tích số liệu, thông tin	54
2.2.5	Hàm sản xuất	55
2.2.6	Mô hình logit	57
2.2.7	Phân tích điểm mạnh, yếu, cơ hội và thách thức	59
2.2.8	Hệ thống các chỉ tiêu nghiên cứu	60
	TÓM TẮT CHƯƠNG 2	61
	CHƯƠNG 3 ĐÁNH GIÁ CÁC GIẢI PHÁP KINH TẾ VÀ QUẢN LÝ MÔI TRƯỜNG CHO PHÁT TRIỂN NUÔI TRỒNG THỦY SẢN CÁC HUYỆN PHÍA NAM THÀNH PHỐ HÀ NỘI	63
3.1	Thực trạng nuôi trồng thủy sản các huyện phía Nam Thành phố Hà Nội	63
3.1.1	Tổng quan tình hình phát triển nuôi trồng thủy sản của các huyện	63
3.1.2	Thực trạng phát triển nuôi trồng thủy sản ở các điểm nghiên cứu	65
3.1.3	Đánh giá chung ngành nuôi trồng thủy sản các huyện phía Nam thành phố Hà Nội	74
3.2	Ô nhiễm môi trường nuôi trồng thủy sản các huyện phía Nam Hà Nội	76
3.2.1	Hiện trạng môi trường nước	76
3.2.2	Đánh giá môi trường nước ở cấp hộ	79
3.2.3	Ảnh hưởng của ô nhiễm môi trường đến nuôi trồng thủy sản của các hộ	80
3.2.4	Nguyên nhân ô nhiễm môi trường nuôi trồng thủy sản	85
3.3	Thực trạng giải pháp kinh tế và quản lý môi trường cho phát triển nuôi trồng thủy sản vùng nghiên cứu	90
3.3.1	Các giải pháp kinh tế nhằm bảo vệ môi trường nuôi trồng thủy sản	90
3.3.2	Các giải pháp quản lý môi trường cho phát triển nuôi trồng thủy sản	92

3.3.3	Đánh giá chung về thực hiện các giải pháp kinh tế và quản lý môi trường cho phát triển nuôi trồng thủy sản	104
3.4	Các yếu tố ảnh hưởng tới giải pháp kinh tế và quản lý môi trường cho phát triển nuôi trồng thủy sản	107
3.4.1	Chính sách về bảo vệ môi trường	107
3.4.2	Nhân lực tham gia quản lý môi trường	109
3.4.3	Hỗ trợ kỹ thuật phục vụ công tác quản lý môi trường	110
3.4.4	Vốn đầu tư cho quản lý môi trường	112
3.4.5	Cơ chế phối hợp giữa các đơn vị trong quản lý môi trường nuôi trồng thủy sản	113
3.4.6	Các yếu tố liên quan đến hộ, trang trại nuôi trồng thủy sản	114
3.4.7	Quan hệ thị trường	115
	TÓM TẮT CHƯƠNG 3	117
	CHƯƠNG 4 HOÀN THIỆN GIẢI PHÁP KINH TẾ VÀ QUẢN LÝ MÔI TRƯỜNG CHO PHÁT TRIỂN NUÔI TRỒNG THỦY SẢN CÁC HUYỆN PHÍA NAM THÀNH PHỐ HÀ NỘI	119
4.1	Cơ sở khoa học đề xuất giải pháp kinh tế và quản lý môi trường cho phát triển nuôi trồng thủy sản	119
4.1.1	Quan điểm, định hướng phát triển và giảm thiểu ô nhiễm môi trường nuôi trồng thủy sản	119
4.1.2	Mục tiêu phát triển nuôi trồng thủy sản	122
4.1.3	Căn cứ đề xuất và hoàn thiện các giải pháp	122
4.2	Đề xuất và hoàn thiện giải pháp kinh tế và quản lý môi trường cho phát triển nuôi trồng thủy sản các huyện phía Nam thành phố Hà Nội	124
4.2.1	Các giải pháp kinh tế nhằm bảo vệ môi trường nuôi trồng thủy sản	124
4.2.2	Các giải pháp quản lý môi trường cho phát triển nuôi trồng thủy sản	131
	TÓM TẮT CHƯƠNG 4	142
	KẾT LUẬN	144
	DANH MỤC CÔNG TRÌNH ĐÃ CÔNG BỐ LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN ÁN	147
	TÀI LIỆU THAM KHẢO	148
	PHỤ LỤC	153

DANH MỤC TỪ VIẾT TẮT

Từ viết tắt	Nghĩa
APEC	Diễn đàn hợp tác Kinh tế Châu Á Thái Bình Dương
ASEAN	Hiệp hội các quốc gia Đông Nam Á
BVMT	Bảo vệ môi trường
BVTV	Bảo vệ thực vật
CAC	Mệnh lệnh và kiểm soát (Command and Control)
CHXHCN	Cộng hoà xã hội chủ nghĩa
CNH – HDH	Công nghiệp hoá - hiện đại hoá
CSHT	Cơ sở hạ tầng
DN	Doanh nghiệp
GAP	Thực hành nuôi trồng thuỷ sản tốt (Good Aquaculture Practices)
GEP	Quỹ môi trường toàn cầu (Global Environment Fund)
GO	Giá trị sản xuất
HTX	Hợp tác xã
KHCN	Khoa học công nghệ
KHKT	Khoa học kỹ thuật
KT - QL	Kinh tế - quản lý
KT - XH	Kinh tế - xã hội
KTTS	Khai thác thủy sản
MT	Môi trường
NTTS	Nuôi trồng thủy sản
ÔNMT	Ô nhiễm môi trường
PTBV	Phát triển bền vững
QLMT	Quản lý môi trường
QLNN	Quản lý Nhà nước
SX	Sản xuất
TNDN	Thu nhập doanh nghiệp
VSATTP	Vệ sinh an toàn thực phẩm
WTO	Tổ chức thương mại Thế giới

DANH MỤC BẢNG

STT	Tên bảng	Trang
1.1	Các yếu tố ảnh hưởng đến tình hình tuân thủ quy định quản lý môi trường cho phát triển nuôi trồng thủy sản	28
2.1	Trình tự nghiên cứu và phương pháp nghiên cứu	50
2.2	Số lượng hộ, xã điều tra	53
3.1	Số hộ và lao động tham gia NTTS	63
3.2	Diện tích nuôi thủy sản giai đoạn 2005 - 2011 của vùng	64
3.3	Sản lượng cá các huyện qua các năm	65
3.4	Thông tin chung về hộ điều tra năm 2011	66
3.5	Chi phí đầu vào nuôi thủy sản của các hộ điều tra năm 2011	71
3.6	Diện tích, năng suất, và sản lượng cá thịt của các hộ điều tra	72
3.7	Kết quả và hiệu quả NTTS của các hộ phân theo quy mô nuôi	73
3.8	Ý kiến của các hộ về môi trường nước NTTS năm 2011	80
3.9	Mối quan hệ giữa kết quả NTTS và mức độ ô nhiễm	81
3.10	Kết quả ước lượng hàm sản xuất của các hộ NTTS các huyện phía Nam thành phố Hà Nội	83
3.11	Kết quả ước lượng hàm Logit	84
3.12	Hàm lượng các yếu tố nhiễm bẩn trong nước ngầm tầng Qh theo mùa tại vùng phía Nam sông Hồng	87
3.13	Chi phí đầu vào nuôi thủy sản của các hộ điều tra năm 2011 phân theo môi trường nước	89
3.14	Đánh giá của hộ NTTS về nguồn cung cấp giống	93
3.15	Đánh giá về chất lượng giống của người NTTS	94
3.16	Tình trạng cho ăn và quản lý thức ăn	95
3.17	Tình trạng tuân thủ kỹ thuật môi trường NTTS	97
3.18	Các yếu tố ảnh hưởng đến áp dụng biện pháp xử lý môi trường	99
3.19	Các dự án chuyển đổi sang nuôi trồng thủy sản của các huyện phía Nam thành phố Hà Nội giai đoạn 2004 - 2009	100

3.20	Kết quả thực hiện công tác thông tin tuyên truyền về MT NTTS	103
3.21	Nguồn nhân lực phục vụ công tác quản lý môi trường cho phát triển nuôi trồng thủy sản của các huyện phía Nam thành phố Hà Nội	110
3.22	Tình hình hỗ trợ kỹ thuật bảo vệ môi trường nuôi trồng thủy sản	111
3.23	Công tác thanh tra môi trường của các huyện phía Nam thành phố Hà Nội	113
4.1	Ma trận phân tích SWOT đối với giải pháp kinh tế và quản lý môi trường cho phát triển nuôi trồng thủy sản	123
4.2	Quy hoạch ruộng trũng nuôi thủy sản đến năm 2020	133